

עליה וירידה בעבודת השי"ת
UPS AND DOWNS

Spiritual Retreat 5782

תכונתם שוקטה, וההדרכה הישרה והמנוחה הפנימית היא גורלם הקבוע להם - ישנו סוג אנשים בעלי יציבות נפשית, ונטייה לאמץ את הדרך הפשוטה והמתוקנת. לאנשים אלה אין זעזועים מיוחדים בחיים אלא קביעות שלוה ורגועה.

גורלם של אלה הוא להיות עסוקים במקצועות המעשיים בפועל או בחוכמות המעשיות - באופן טבעי האנשים הישרים וה"מסגרתיים" אוהבים לעסוק במלאכה או בחוכמות מעשיות מדויקות ומסודרות.

סוג שני נמצא שאין בהם מנוחה - הסוג השני הם אנשים "תוססים" הנעים בין קצוות של גדלות ייחודית ושפלות שמתחת לנורמות הבסיסיות. אלה צריכים הם לתקן את אישיותם הרוחנית מדי יום ביומו - הדמויות המתנוודות צריכות עיסוק רוחני תמידי על מנת להזין את תביעותיהן הפנימיות ולא ליפול לתהומות.

אלה כשיסגלו לעצמם את אותה הדרך שהם צריכים לה, יעלו מעלה מעלה, אבל אם יעזבו אותה, עלולים הם לרדת מטה מטה - האנשים הללו חיים באופן של "הכול או כלום", או שהם סוללים את הדרך הרוחנית העשירה והייחודית המתאימה להם, ואז הם המצוינים שבחברה, או שהם מנסים לחיות כמו כולם, ואז הם כושלים ויורדים אל מתחת לרמה האנושית הרגילה.

ישנם אנשים אשר עשה אלהים אותם ישר, שתכונתם שוקטה, וההדרכה הישרה והמנוחה הפנימית היא גורלם הקבוע להם.
אמנם אם יתיגעו בתורה במוסר ובחכמה יעלו במעלות גדולות, אבל בכל אופן הנם אנשי ישר טובים והגונים.
גורלם של אלה הוא להיות עסוקים במקצועות המעשיים בפועל או בחכמות המעשיות.
הצד המוסרי שלהם עומד הוא על עצמו, על עמרו ומנוחתו, יוכל להיות שלא יעלה למעלה ורוממה, אבל גם לא ישפל למדרגה שפלה.
אבל סוג שני נמצא שאין בהם מנוחה, עומדים הם תמיד בשקול, להיות עולים עד לרום שמים, או גם לרדת למעמקי תהומות -
אלה צריכים הם לתקן את אישיותם הרוחנית מדי יום ביומו. אלה כשיסגלו לעצמם את אותה הדרך שהם צריכים לה, יעלו מעלה מעלה,
אבל אם יעזבו אותה, עלולים הם לרדת מטה מטה. אלה שהם צריכים להיות עסוקים תמיד בתורה ועבודה, במוסר וברגשי קדש, וחלילה להם לפרש לדרך ארץ, ולחכמות מעשיות.

(אורות הקודש ג, רנט)

שאין הולם לו כל הופעה עליונה של חוכמת קודש - שתכנים רוחניים עליונים אינם מתאימים לו בגלל הנטייה שלו לתאוה מסוימת.

חוכמת אלוהים מקדשת את חייו, וגם מגדלת אותם - עלייתו של האדם במישור הרוחני פועלת פעולה כפולה: א. עידון של הכוחות הקיימים; ב. גדילה של עוצמות החיים, וממילא גם גדילה של תאוות החיים השונות.

עומדים מוכנים להתבטל מפני הדר ד', המתגלה בנשמה - כל ה"אנרגיות" השליליות שבאדם הן עוצמות חיים שמוכנות לשינוי ולהתעלות. הן יכולות לשנות את המטען השלילי שבהן, ברגע שפנימיותו של האדם מתגברת - כשהנשמה מתעוררת, וסוחפת את האנרגיות הללו איתה.

אין להתפעל ממה שהלב מושף לפעמים לאיזה תאוה או לאיזו מדה שאינה מהגנת, ולהחליט בשביל כך שאין הולם לו כל הופעה עליונה של חכמת קדש. פתיחות היא זו.
האדם נתון תמיד בסכך של חיים גופניים, חכמת אלהים מקדשת את חייו, וגם מגדלת אותם.
סוערים בלב לפעמים דמיונות ונטיות בלתי־רצויות, שהם עומדים מוכנים להתבטל מפני הדר ד', המתגלה בנשמה בהדרת קדש.

(שמונה קבצים, קובץ ב, רכד)

פרק חמישי:

ימי האהבה וימי השנאה והיאוש

כל הנמצא תקופה ממושכת במקום תורה, מכיר היטב זמני העליה וזמני הירידה המתחלפים תדיר. בזמן העליה — הצלחה, קלות התפיסה, הערות של קושיות ותירוצים, כוונה בתפלה ויחסים טובים לחברים. ובזמן הירידה — קשיים בתפיסה, סתימת המעינות, כבדות בתפלה וריחוק מחברים.

מצינו בספר הישר המיוחס לרבנו תם תאור למצבים אלה:

"כל מתחיל לעשות שום מעשה, אם יהיה לו במעשה ההוא שום הנאה, תכנס בו התאוה. כי כן כל מעשה שיש בו שום הנאה תכנס בלבו האהבה ראשונה, ואחר כן תסור ותכנס בלבו השנאה, ולקץ ימים תסור. וכן יתחלפו תמיד, יסור האחד ויבא השני. אך אם תהיה הנאת העובד בעבודתו גדולה, ויש לו שכל, תעמוד האהבה ימים רבים והשנאה ימים מספר. ואם לא יהיה לו שכל טוב ואין לו בעבודתו הנאה גדולה, אז יבוא עליו ממנה הנאה מצד אחד ומהומה מצד אחר, תעמוד האהבה ימים מועטים והשנאה תאריך ימים. וכאשר יתחלפו פעמים רבות, אם יתחדשו לאדם חידושים טובים בעבודתו אז תוסיף האהבה ותגדל. ואם יתחדשו דברים רעים — תוסיף השנאה. ואם לא יתחדש בעבודה דבר, יהיו שניהם שוים עד יבוא השכל ויכריע ביניהם... ואחרי אשר גילינו סוד האהבה והשנאה, נאמר, כי צריך לבעל העבודה להכיר בתחלת עבודתו, כי האהבה והשנאה נלחמים שניהם, פעם יגבר האחד ופעם יגבר השני, ועל כן אין צריך בתחילת העבודה להיות חושש אם יקוץ בה, כי זה משפט האהבה בתחילתה, כי תגיע לתכלית ידוע — ותחדל, ואח"כ תשוב ותתחזק ותתחדש כנשר. ואחר כן אם תחלש האהבה ותגבר השנאה, אל יהיה נואש בעבודה, רק ידע כי לקץ ימים תתחלף... ועל כן צריך המשכיל בראותו כי תכנס השנאה בלבו ויקוץ בעבודה, לבל יניח כל המעשה, ואל יאמר אניח הכל עתה ואחרי-כך אחזור עליה, כי אם יניח הכל — יאבד מידו, ואם יחזיק ממנו במקצתו — לא יאבד" (שער ו').

בזה מקיף ספר הישר את כל מהלך התקופות העוברות עלינו בעבודת ה'. הננו לומדים מכאן, כי חלוף מצבי הרוח דבר טבעי הוא, ואין להתיאש כלל בהגיע "ימי השנאה". כמו-כן אין גם לצאת לגמרי מכל העבודה בימים אלו, "כי אם יניח הכל — יאבד ממנו", אלא יקל לעצמו מעט, אבל "יחזיק ממנו במקצתו" בכל מחיר, כי אז לא יפסיד את אשר השיג כבר. — שוב הננו לומדים, מה הם הגורמים

4. Religious Thought of Hasidism, p. 407

4. SMALLNESS AS A PREPARATION FOR GREATNESS

Source: R. Moshe Hayyim Ephraim of Sudlikov, *Degel Mahaneh Ephraim to Vayetzei*, beginning

This is the secret of smallness and greatness: It is well known what is said in the name of my master and grandfather [the Besht], may the memory of the righteous be a blessing: *And the living creatures ran and returned (as the appearance of a flash of lightning)* (Ezek. 1:14).⁶⁰ It is impossible to remain at the same level perpetually. Rather, one must either go up or go down. The descent is for the purpose of ascent, provided one realizes that he is in a state of smallness and prays to the Lord [that he rise to greatness].⁶¹ Thus, *From thence ye will seek the Lord* [that he rise to greatness].⁶² Thus, *From thence ye will seek the Lord thy God and thou shalt find Him* (Deut. 4:29); *from thence* implies: from wherever you happen to be.⁶²

5. ספר דגל מחנה אפרים - פרשת ויצא ד"ה ויצא

ויתלום והנה סולם מויסב אריסה וראשו מגיש השמימה היינו שהירידה שהיא מויסב אריסה הוא סולם לעלות אתר כך למדריגה יותר גדולה כידוש זה שהירידה יסורך עליה וזהו וראשו מגיש השמימה שיגיע למדריגה יותר גדולה, והנה מלאכי אלקים היינו שיראה שכל היסדיקים כולם מתנהגים כך עולים ויורדים בו היינו שיש להם ירידה והירידה הוא ליסורך עליה

6. ספר נועם אלימלך - פרשת וישב

או יאמר וישב יעקב בארץ מגורי כו' דהנה כתיב שויתי ה' לנגדי תמיד כו' דהנה הצדיק אשר לפעמים יבא לו איזה נדנדוד קל שנופל ממדרגתו גם זה הוא לטובתו. כי על ידי זה הוא מתחזק ומורז עצמו יותר בעבודתו יתברך שמו וגם שמביאו לידי הכנעה ושפל בעיני עצמו ומונע אותו מגדלות. וכל מעשיו הקודמים הם רצוים לפניו יתברך. וזהו שויתי ה' לנגדי כו' דמצ"ה הוא הוי"ה ברוך הוא כידוע והפירוש כך שויתי ה' לנגדי רוצה לומר גם מה שהוא התנגדות לי שאני נופל ממדרגתי. גם זה הוא השם הוי"ה ברוך הוא גם זה למצוה יחשב כנ"ל כי מימיני בל אמוט פירוש על ידי זה לא אמוט מהימין שלי שאני מוכרח להיות יותר זריז ומוכנע ושפל כנ"ל וזהו פירוש ד' עוזי ומגיני רוצה לומר הן הדבר העוז שהוא התנגדות לעבודתו יתברך שמו והן הדבר שהוא מגיני דהיינו המצות שהם מגינים הכל הוא השם הוי"ה ברוך הוא כנ"ל שמביאני לקיים מצותיו בזירוז יותר וזהו כי בו בטח לבי בו דייקא דהיינו על ידי זה אני מתדבק בו יתברך יותר בזריות וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו רוצה לומר שהיה ביראה רוממות יראת ה' אבינו שבשמים. וגם בארץ כנען רוצה לומר שהיה בהכנעה. אלה תולדות יעקב יוסף רוצה לומר התולדות המעשים טובים האלה היראה גדולה וההכנעה גדולה גם אם נפל לפעמים ממדרגתו הגדולה למדרגה קטנה לזה רמו יעקב שהיא מדרגה קטנה. יוסף פירוש על ידי זה גורם לו שניתוסף לו עוד מדרגה גדולה מהראשונה כנ"ל מחמת שהוא מתחזק ומתגבר בעבודתו יתברך ויתעלה בזירוז ובהכנעה יותר וק"ל:

7. בשדה הראי"ה עמ' 48

מתוכי, מתוך מעיני, הנני צריך תמיד לקחת את האוצרות הגנוזים. תמיד אני קשור באותו הצער הקדוש של דרישת השלמות העליונה, נזו אינה מתמלאת נאינה צריכה להתמלאות. כי זאת היא תכונת העריגה הנצחית, שייסודה הוא הצמאון האלהי, אשר כל דבר אחר שפעולם לא ירנה אותו, כפי-אם המבקש לבדו, הצמאון לבדו, שיתקשף תמיד יותר ויותר, ויכר תמיד יותר ויותר, הוא העצמו הוא מתהפך למקור כל ענג, למכון כל העצנים הרותננים, לזיו שדי.